

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain 8 ja 130 §:n muuttamisesta sekä arvonlisäverolain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvonlisäverolakia ja arvonlisäverolain muuttamisesta annettua lakia. Osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta hankintaneutraalisuuden parantamiseksi hyvinvointialueille myönnettäisiin oikeus saada palautuksena verollisiin hankintoihin sisältyvä vero jo niiden varsinaisen toiminnan valmisteluvaiheessa ennen vuotta 2023. Oikeus palautukseen koskisi myös kaikkia hyvinvointialueisiin arvonlisäverotuksessa rinnastettavia julkisyhteisöjä.

Arvonlisäverolakiin tehtäisiin lisäksi eräitä tarkistuksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Palautusoikeutta koskevia muutoksia sovellettaisiin taannehtivasti 1.7.2021 lukien.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja ehdotetut muutokset	3
2 Valmistelu.....	3
3 Esityksen vaikutukset	4
4 Voimaantulo	4
LAKIEHDOTUKSET	6
1. Laki arvonlisäverolain 8 ja 130 §:n muuttamisesta.....	6
2. Laki arvonlisäverolain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta	7
LIITE	8
RINNAKKAISTEKSTIT	8
1. Laki arvonlisäverolain 8 ja 130 §:n muuttamisesta.....	8
2. Laki arvonlisäverolain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta	10

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja ehdotetut muutokset

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksesta, jäljempänä *sote-uudistus*, aiheutuvat muutokset arvonlisäverolakiin (1501/1993) hyväksyttiin 29.6.2021 lailla 623/2021. Tämän lain mukaan hyvinvointialueilla olisi hankintaneutraalisuuden parantamiseksi oikeus arvonlisäverolain 130 §:ssä tarkoitettuun palautukseen, kun niiden varsinainen toiminta käynnistyy vuoden 2023 alusta lukien.

Hyvinvointialueiden hallinnon järjestämisen, tehtävien siirtämisen sekä aluevaalien toimittamisen edellyttämän valmistelutyön vuoksi hyvinvointialueet perustettiin 1.7.2021 lukien. Aikaisemman arvion mukaan ei ole ollut selvää, että hyvinvointialueet tulevat tekemään sellaisia tavara- ja palveluhankintoja ennen niiden varsinaisen toiminnan alkamista, joiden osalta hankintaneutraaliteetti voi vaarantua. Tällaisiin hyvinvointialueiden ennen niiden varsinaisen toiminnan alkamista tehtäviin hankintoihin sisältyvän veron määrä on vuositasolla arviolta noin 1,4 prosenttia hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa siirtyviin tehtäviin liittyviin hankintoihin arviolta sisältyvän arvonlisäveron 1,6 miljardin euron suuruudesta vuotuisesta kokonaismäärästä. Näihin hankintoihin arvioidaan sisältyvän myös palveluhankintoja, kuten taloushallintoon ja tietotekniikkaan liittyviä palveluita, joiden osalta hankintaneutraaliteettiongelmat ovat suurempia. Käytännössä hyvinvointialueiden valmisteleva toiminta voidaan organisoida monella tavalla, esimerkiksi palkkaamalla hyvinvointialueille omaa henkilökuntaa, hankkimalla palveluita kunnallisilta toimijoilta tai ulkopuolisilta yksityisiltä yrityksiltä. Hankintaneutraalisuusongelman syntyminen toiminnan valmisteluvaiheessa on siten mahdollista.

Hyvinvointialueiden hankintaneutraalisuuden parantamiseksi jo varsinaisen toiminnan valmisteluvaiheessa ehdotetaan, että hyvinvointialueet olisivat oikeutettuja arvonlisäverolain 130 §:ssä tarkoitettuun palautukseen niiden perustamisesta lukien. Oikeus palautukseen koskisi myös hyvinvointialueeseen lain 623/2021 mukaan arvonlisäverotuksessa rinnastettavia tahoja eli hyvinvointiyhtymiä sekä Uudellamaalla sosiaali- ja terveyspalveluista sekä pelastustoimesta järjestämisvastuussa olevia Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää. Mainittua lakia koskevan hallituksen esityksen (241/2020 vp) perustelujen mukaan sote-uudistus ei aiheuta muutoksia kyseisen toiminnan järjestämiseen Ahvenanmaan maakunnassa eikä sen asemaa arvonlisäverotuksessa ole tarkoitus muuttaa. Tämän vuoksi arvonlisäverolakia muutettaisiin takautuvain vaikutuksin lisäksi siten, että palautusoikeus koskisi edelleen myös Ahvenanmaan maakuntaa, joka rinnastettaisiin arvonlisäverotuksessa uuden lain nojalla kuntaan eikä hyvinvointialueeseen. Palautukset olisi mahdollista saada takautuvasti ilman sanktioita.

Laisa 623/2021 säädetyin arvonlisäverolain 8 §:n 3 momentin mukaan, mitä arvonlisäverolaissa säädetään hyvinvointialueesta, sovelletaan Helsingin kaupunkiin ja HUS-yhtymään niiden ollessa sosiaali- ja terveydenhuollosta tai pelastustoimesta järjestämisvastuussa. Lain 8 §:n sanamuotoa tarkistettaisiin siten, että siitä ilmenisi selkeästi, että Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä rinnastettaisiin hyvinvointialueisiin myös silloin, kun ne sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuullisina järjestävät sosiaali- ja terveydenhuollon lisäpalveluita vapaaehtoisena toimintana.

2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä ja siitä on kuultu Verohallintoa. Asian kiireellisyyden vuoksi esityksestä ei ole pyydetty lausuntoja.

3 Esityksen vaikutukset

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (616/2021), jäljempänä *voimaannpanolaki*, 15 §:ssä säädetään hyvinvointialueen väliaikaisen valmistelutoimielimen sekä hyvinvointialueen toiminnan rahoittamisesta ennen vuotta 2023. Toiminnan rahoitus vuosina 2021 ja 2022 perustuu valtion varoista maksettavaan valtionavustukseen. Lisäksi voimaannpanolain 15 §:n 3 momentin mukaisesti valtio vastaa väliaikaisen HUS-valmisteluryhmän sekä HUS-yhtymän toimielinten toiminnan rahoituksesta vuosina 2021 ja 2022.

Voimaannpanolain 15 §:n mukainen rahoitus on budjetoitu valtion talousarvion momentille 28.89.30 (Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän rahoitus). Valtiovarainministeriö on tehnyt 1.7.2021 valtionavustuspäätöksen rahoituksesta hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle. Avustuksia on maksettu alueille sitä mukaa, kun alueiden väliaikaiset valmistelutoimielimet ovat järjestäytyneet. Myönnettyjen avustusten kokonaissumma vuodelle 2021 on noin 15 miljoonaa euroa.

Talousarvioesitykseen 2022 sisältyy 47,146 miljoonan euron määrärahaesitys momentille 28.89.30 hyvinvointialueille, HUS-yhtymän valmisteluun sekä Helsingin kaupungille.

Voimaannpanolain 15 §:n mukaisen rahoituksen lisäksi hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymän valmisteluun osoitetaan erillisrahoitusta valtionavustuksina tiedonhallinnan ja tietohallinnon muutosten toteuttamiseen. ICT-muutuskustannukset budjetoidaan valtion talousarvion momentille 28.70.05. Valtion talousarvioesitykseen vuodelle 2022 momentille sisältyy 175,3 miljoonan euron tätä koskeva määrärahaesitys. Lisäksi eduskunta on kesäkuussa 2021 hyväksynyt vuoden 2021 kolmannen lisätalousarvion, jossa on päätetty 50 miljoonan euron määrärahasta uudistuksen ICT-muutuskustannuksiin. ICT-muutuskustannukset kompensoidaan hyvinvointialueille, HUS-yhtymän valmisteluun ja Helsingin kaupungille valtionavustuksilla hankesuunnitelmiin perustuen. Tiedonhallintaan ja tietohallintoon liittyviä valtionavustuksia on tarkoitus myöntää loppusyksystä 2021 alkaen. Koska määräraha on luonteeltaan hankesuunnitelmiin perustuvaa valtionavustusta, voitaisiin valtionavustuksia myönnettäessä ottaa lakiehdotuksen mukaiset muutokset huomioon pienentämällä avustusten määrää arvonlisäverokustannusten osalta.

Edellä mainituilla avustuksilla rahoitettaviin hankintoihin sisältyvän arvonlisäveron arvioidaan olevan vuonna 2021 noin 7 miljoonaa euroa ja vuonna 2022 noin 25 miljoonaa euroa.

Esityksen vaikutukset hyvinvointialueiden rahoituksen tasoon on tarkoitus ottaa huomioon vuoden 2022 lisätalousarvioesityksissä siten, että valtion rahoitus hyvinvointialueille pysyy kokonaisuutena arvioiden kustannusneutraalina. Vuoden 2021 arvonlisäveron palautuksista saatava tieto on käytettävissä alkuvuodesta 2022.

Ehdotetut muutokset aiheuttaisivat Verohallinnolle vain vähäisiä hallinnollisia kustannuksia. Muutosten ei arvioida aiheuttavan Verohallinnon lisärahoitustarvetta.

4 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan mahdollisimman pian.

Arvonlisäverolain muuttamista koskevaa lakia sovellettaisiin, siltä osin kuin se koskee muita julkisyhteisöjä kuin kuntia ja kuntayhtymiä, jos myyty tavara on toimitettu tai palvelu on suo-

HE 125/2021 vp

ritettu taikka yhteisöhanhinta on tehty, tavara on siirretty varastointimenettelystä tai maahan-tuodusta tavarasta on arvonlisäverolain 87 §:n nojalla syntynyt veron suorittamisvelvollisuus 1.7.2021 tai sen jälkeen. Kuntia ja kuntayhtymiä koskee voimassaolevan lain perusteella palau-tusoikeus eikä takautuva soveltaminen siten ole tarpeen.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

arvonlisäverolain 8 ja 130 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvonlisäverolain (1501/1993) 8 ja 130 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 § laissa 623/2021 ja 130 § laeissa 377/1994, 1486/1994, 1457/2001 ja 1392/2010, seuraavasti:

8 §

Kuntayhtymään sekä Ahvenanmaan maakuntaan ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvaan kuntaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään kunnasta.

Hyvinvointiyhtymään sekä sosiaali- ja terveydenhuollosta ja pelastustoimesta järjestämisvastuussa olevaan Helsingin kaupunkiin ja HUS-yhtymään sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hyvinvointialueesta.

130 §

Hyvinvointialueella ja kunnalla on oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä 10 luvussa tarkoitettu vero, josta ei saa tehdä vähennystä tai josta ei saa 131 §:ssä tarkoitettua palautusta. Palautus saadaan myös 79 §:n 1 momentissa tarkoitettua tuesta tai avustuksesta suoritettavasta verosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu palautus ei koske veroa, joka sisältyy yksityiseen kulutukseen, 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuun käyttöön tapahtuvaan hankintaan tai kiinteistön vuokraustoimintaa varten tehtyyn hankintaan.

Palautukseen oikeutetun on ilmoitettava Verohallinnolle kalenterivuodelta 1 momentin nojalla palautuksena saatavien verojen yhteismäärä viimeistään kalenterivuotta seuraavan toisen kuukauden loppuun mennessä siltä osin kuin tietoja ei ole aikaisemmin ilmoitettu. Ilmoitettavasta määrästä saadaan vähentää 6 §:n 3 momentin nojalla kalenterivuodelta suoritettava vero.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan, jos myyty tavara on toimitettu tai palvelu on suoritettu taikka yhteisö-hankinta on tehty, tavara on siirretty varastointimenettelystä tai maahantuodusta tavarasta on arvonlisäverolain (1501/1993) 87 §:n nojalla syntynyt veron suorittamisvelvollisuus lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Tätä lakia sovelletaan kuitenkin muihin julkisyhteisöihin kuin kuntiin ja kuntayhtymiin, jos myyty tavara on toimitettu tai palvelu on suoritettu taikka yhteisö-hankinta on tehty, tavara on siirretty varastointimenettelystä tai maahantuodusta tavarasta on arvonlisäverolain 87 §:n nojalla syntynyt veron suorittamisvelvollisuus 1 päivänä heinäkuuta 2021 tai sen jälkeen. Jos tässä momentissa tarkoitettun julkisyhteisön saama 130 §:ssä tarkoitettu palautus koskee verokautta, jonka veroilmoituksen antamisen määräpäivä on 1 päivän heinäkuuta 2021 jälkeen, mutta ennen tämän lain voimaantuloa, ei palautukseen oikeutetulle määrätä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 35 §:ssä tarkoitettua myöhästymismaksua eikä muuta-kaan seuraamusta.

2.

Laki

arvonlisäverolain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan arvonlisäverolain muuttamisesta annetun lain (623/2021) 130 § sekä
muutetaan 130 a §:n 2 momentti seuraavasti:

130 a §

Kunnalla on oikeus laskennallisen veron palautukseen verottomina hankkimistaan 38 a §:ssä tarkoitetuista sosiaalihuoltoon liittyvistä palveluista ja tavaroista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 16.9.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Annika Saarikko

1.

Laki

arvonlisäverolain 8 ja 130 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan arvonlisäverolain (1501/1993) 8 ja 130 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 § laissa 623/2021 ja 130 § laeissa 377/1994, 1486/1994, 1457/2001 ja 1392/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Kuntayhtymään sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään kunnasta.

Hyvinvointiyhtymään sekä Ahvenanmaan maakuntaan ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvaan kuntaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hyvinvointialueesta.

Mitä tässä laissa säädetään hyvinvointialueesta, sovelletaan Helsingin kaupunkiin ja HUS-yhtymään niiden ollessa sosiaali- ja terveydenhuollosta tai pelastustoimesta järjestämissvastuussa.

130 §

Kunnalla on oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä 10 luvussa tarkoitettu vero, josta ei saa tehdä vähennystä tai josta ei saa 131 §:ssä tarkoitettua palautusta. Palautus saadaan myös 79 §:n 1 momentissa tarkoitettua tuesta tai avustuksesta suoritettavasta verosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu palautus ei koske veroa, joka sisältyy yksityiseen kulu-tukseen, 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuun käyt-töön tapahtuvaan hankintaan tai kiinteistön vuokraustoimintaa varten tehtyyn hankintaan.

Kunnan on ilmoitettava Verohallinnolle kalenterivuodelta 1 momentin nojalla palautuk-sena saatavien verojen yhteismäärä viimeis-tään kalenterivuotta seuraavan toisen kuukau-den loppuun mennessä siltä osin kuin tietoja

8 §

Kuntayhtymään sekä Ahvenanmaan maa-kuntaan ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvaan kuntaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään kunnasta.

Hyvinvointiyhtymään sekä sosiaali- ja terveydenhuollosta ja pelastustoimesta järjestämissvastuussa olevaan Helsingin kaupunkiin ja HUS-yhtymään sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hyvinvointialueesta.

130 §

Hyvinvointialueella ja kunnalla on oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä 10 luvussa tarkoitettu vero, josta ei saa tehdä vä-hennystä tai josta ei saa 131 §:ssä tarkoitettua palautusta. Palautus saadaan myös 79 §:n 1 momentissa tarkoitettua tuesta tai avustuk-sesta suoritettavasta verosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu palautus ei koske veroa, joka sisältyy yksityiseen kulu-tukseen, 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuun käyt-töön tapahtuvaan hankintaan tai kiinteistön vuokraustoimintaa varten tehtyyn hankintaan.

Palautukseen oikeutetun on ilmoitettava Verohallinnolle kalenterivuodelta 1 momen-tin nojalla palautuksena saatavien verojen yh-teismäärä viimeistään kalenterivuotta seuraavan toisen kuukauden loppuun mennessä siltä

Voimassa oleva laki

ei ole aikaisemmin ilmoitettu. Ilmoitettavasta määrästä saadaan vähentää 6 §:n 3 momentin nojalla kalenterivuodelta suoritettava vero.

Ehdotus

osin kuin tietoja ei ole aikaisemmin ilmoitettu. Ilmoitettavasta määrästä saadaan vähentää 6 §:n 3 momentin nojalla kalenterivuodelta suoritettava vero.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan, jos myyty tavara on toimitettu tai palvelu on suoritettu taikka yhteisöhankinta on tehty, tavara on siirretty varastointimenettelystä tai maahantuodusta tavarasta on arvonlisäverolain (1501/1993) 87 §:n nojalla syntynyt veron suorittamisvelvollisuus lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Tätä lakia sovelletaan kuitenkin muihin julkisyhteisöihin kuin kuntiin ja kuntayhtymiin, jos myyty tavara on toimitettu tai palvelu on suoritettu taikka yhteisöhankinta on tehty, tavara on siirretty varastointimenettelystä tai maahantuodusta tavarasta on arvonlisäverolain 87 §:n nojalla syntynyt veron suorittamisvelvollisuus 1 päivänä heinäkuuta 2021 tai sen jälkeen. Jos tässä momentissa tarkoitetun julkisyhteisön saama 130 §:ssä tarkoitettu palautus koskee verokautta, jonka veroilmoituksen antamisen määräpäivä on 1 päivän heinäkuuta 2021 jälkeen, mutta ennen tämän lain voimaantuloa, ei palautukseen oikeutetulle määrätä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 35 §:ssä tarkoitettua myöhästymismaksua eikä muutaakaan seuraamusta.

2.

Laki

arvonlisäverolain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan arvonlisäverolain muuttamisesta annetun lain (623/2021) 130 § sekä
muutetaan 130 a §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

130 §

Hyvinvointialueella ja kunnalla on oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä 10 luvussa tarkoitettu vero, josta ei saa tehdä vähennystä tai josta ei saa 131 §:ssä tarkoitettua palautusta. Palautus saadaan myös 79 §:n 1 momentissa tarkoitettua tuesta tai avustuksesta suoritettavasta verosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu palautus ei koske veroa, joka sisältyy yksityiseen kulutukseen, 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuun käyttöön tapahtuvaan hankintaan tai kiinteistön vuokraustoimintaa varten tehtyyn hankintaan.

Palautukseen oikeutetun on ilmoitettava Verohallinnolle kalenterivuodelta 1 momentin nojalla palautuksena saatavien verojen yhteismäärä viimeistään kalenterivuotta seuraavan toisen kuukauden loppuun mennessä siltä osin kuin tietoja ei ole aikaisemmin ilmoitettu. Ilmoitettavasta määrästä saadaan vähentää 6 §:n 3 momentin nojalla kalenterivuodelta suoritettava vero.

130 a §

Kunnalla sekä Ahvenanmaan maakunnalla ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla on oikeus laskennallisen veron palautukseen verottomina hankkimistaan 38 a §:ssä tarkoitetuista sosiaalihuoltoon liittyvistä palveluista ja tavaroista.

(kumotaan)

130 a §

Kunnalla on oikeus laskennallisen veron palautukseen verottomina hankkimistaan 38 a §:ssä tarkoitetuista sosiaalihuoltoon liittyvistä palveluista ja tavaroista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.